

Cirkulärnr: 1995:45
Diariernr: 95/0295
Handläggare: Christer Nyqvist
Sektion/Enhet: Regional- och näringspolitik
Mottagare: Kommunstyrelsen
Rubrik: EUs strukturpolitik - läget 1995-01-31
Bilagor: Lägesrapport

Regional- och näringspolitik
Christer Nyqvist,

Kommunstyrelsen

EUs strukturpolitik - läget 1995-01-31

I cirkuläret 1995:12 gavs en kort redogörelse av regeringens förslag till dels fördelning av EU-bidrag på mål 2, 3-4, 5a, 5b och gränsregionalt samarbete m m, dels geografisk avgränsning i mål 2- respektive mål 5b-områden. I dessa hänseenden väntar vi fortfarande på EU-kommissionens ställningstagande.

För samtliga mål skall Sverige upprätta förslag till program för hur de avsatta EU-bidragen skall användas. Där skall även ingå en plan för hur de olika programmen skall genomföras. Programarbetet har kommit igång för mål 6, 3 och 4. Vi kunde i föregående cirkulär meddela att Landhövdingen Lars-Eric Ericsson utsetts till utredningsman för mål 6. Riktlinjer och organisation framgår av Dir. 1994:155. Ansvaret för programarbetet för mål 3 är AMS enligt PM 1994-12-09 (Arb.m.dep). Till utredningsman för mål 4 har utsetts Ulf Westerberg, chef för Arbetslivsfonden. Riktlinjer för arbetet och organisation framgår av Dir. 1994:139.

Programarbetet skall i dessa fall avslutas senast 15 mars 1995. I syfte att ge en överblick över det aktuella läget biläggs promemorian "EUs strukturpolitik - läget 1995-01-31". Vi avser att återkomma med nya cirkulär om strukturpolitiken när det finns mer att informera om.

Ett brett partnerskap är en viktig del av programarbetet. Det är därför angeläget att kommunerna diskuterar programmet och dess genomförande med företrädare för det lokala näringslivet. Kommunförbundet har ett nära samarbete med Företagarnas Riksorganisation i denna fråga. Företagarnas kontaktperson är John-Eric Rönnlund, Östersund, tfn 063 - 11 59 85.

Sakupplysningar: Christer Nyqvist om strukturpolitiken, särskilt mål 6, 2 och 5b, Leif Klingensjö om mål 3 och Marie Pernebring om mål 4.

SVENSKA KOMMUNFÖRBUNDET
Sektionen för Regional- och näringspolitik

Johan Carlström

Bilaga

*Regional- och näringspolitik
Christer Nyqvist*

Strukturpolitiken

Ett viktigt politiskt mål för EU är att minska skillnaderna mellan olika regioner i Europa vad gäller ekonomisk välfärd. Alla skall dra nytta av det nya gränslösa Europa, inte bara de centrala och välmående regionerna i centraleuropa utan även mer fattiga delar av främst södra Europa och Irland. För att förverkliga denna målsättning har EU avsatt 141 miljarder ecu under perioden 1994-99 för insatser i strukturpolitiken. I 1995 års budget utgör strukturinsatserna drygt 30% av de totala utgifterna.

Målen för strukturpolitiken

De avsatta medlen knyts till de mål som uppställts för strukturpolitiken.

Mål 1 att främja utvecklingen och den strukturella anpassningen av regioner med låg levnadsstandard.

Mål 2 att omvandla regioner, gränsregioner och delar av regioner som allvarligt påverkas av industriell tillbakagång.

Mål 3 att bekämpa långvarig arbetslöshet och underlätta integrationen i arbetslivet av unga människor som drabbats av utestängning från arbetsmarknaden.

Mål 4 att underlätta anpassningen av arbetstagare av båda könen till förändringar i de industriella produktionssystemen.

Mål 5 att främja landsbygdens utveckling genom

a/ att påskynda anpassningen av jordbruksstrukturen inom ramen för den gemensamma jordbrukspolitiken, och

b/ att underlätta landsbygdens utveckling och strukturanpassning.

Mål 6 att underlätta särskilt glest befolkade regioners utveckling och strukturanpassning

De nämnda målen för strukturpolitiken förutsätter ett brett engagemang hos medlemstaterna att själva föreslå program för önskvärda insatser. Dessa program kompletteras med s k gemenskapsinitiativ, vilka upprättas av EU-kommissionen. Av totalramen i strukturpolitiken avsätts 9% för dessa initiativprogram.

Till de regionalpolitiska målen 1, 2, 5b och 6 knyts insatserna till särskilt utpekade geografiska områden (mål-regioner). Mål 1 är förbehållet fattiga regioner, främst i sydeuropa. De disponerar cirka 70% av strukturmedlen. Mål 6 vars status och tillämpning motsvarar mål 1 har inrättats för att passa in på de särskilda nordiska förutsättningarna såsom långa avstånd, låg befolkningstäthet och kallt klimat.

De övriga målen för strukturpolitiken 3, 4 och 5a är generella genom att tillämpningen kan ske i hela landet om kriterierna för stöd uppfylls.

Finansiering av strukturpolitiken

Finansieringen av EUs strukturpolitik sker genom fyra fonder och olika låneinstitut, främst den europeiska investeringsbanken (EIB). Strukturfonderna är Europeiska regionalutvecklingsfonden (ERDF), Europeiska socialfonden (ESF), Europeiska utvecklings- och garanti-fonden för jordbruket, den del därav som benämns utvecklingssektionen (EAGGF) samt en särskild fond för fiskeriutveckling (FIFG). Strukturfondernas verksamhet regleras av en ramförordning (2091/93), en koordineringsförordning (2082/93), tre genomförandeförordningar (2083,-84,-85/93) samt en finansieringsförordning för fiske.

Anvaret för de olika målen och de nämnda strukturfonderna fördelas mellan flera av Kommissionens generaldirektorat (DG). Kopplingen mellan mål, ansvar och finansieringsinstrument framgår av följande figur.

(figur)

Några förutsättningar för att få EU-bidrag

En förutsättning för att få del av EU-bidragen är att Sverige tar fram regionala utvecklingsplaner för målen 2, 5b och 6. För målen 3, 4 och 5a skall upprättas nationella program. Planerna/programmen skall inlämnas till EU-kommissionen som efter granskning och eventuella justeringar godkänner Sveriges förslag. Tidsplanen för denna planeringsprocess kan vara upp till nio månader; tre för att ta fram de svenska planerna/programmen och högst sex för kommissionens

granskning. Senast någon gång i höst föreligger således de definitiva färdigförhandlade programmen.

En annan viktig förutsättning för att få del av EU-bidragen är att Sverige ställer upp med egna medel. EUs regler om additionalitet innebär att EU-bidragen kompletterar den nationella offentliga finansieringen och att de egna nationella anslagen inte får minska över tiden. Andelen EU-bidrag varierar inom ramarna 50-75% för mål 6 och 25-50% för övriga mål vad gäller offentlig finansiering. Därutöver krävs normalt privat finansiering beroende på typ av insats.

Regeringens förslag - läget jan 1995

I våras beslutade EUs ministerråd att reservera cirka 2,4 miljarder per år i strukturellt stöd i Sverige. Av denna bidragsram avsattes 370 miljoner kronor för insatser i norra Sveriges inland. Insatserna relateras till ett nytt mål 6 för EUs strukturfonder med samma status som mål 1, det högst prioriterade målet.

Den 23 december 1994 redovisade regeringen sitt slutliga förslag till fördelning av de resterande drygt 2 miljarderna på övriga mål. Samtidigt föreslog regeringen en geografisk avgränsning enligt målen 2 och 5b.

Regeringens förslag till fördelning av de resterande medlen på mål:

Mål 2	400	miljoner	kr/år
Mål 3-4	930	"	"
Mål 5a	230	"	"
Mål 5b	270	"	"
Gränsreg. sam- arbete m m	200	"	"

Efter det att EU-kommissionen tagit ställning till förslaget har Sverige tre månader på sig att ta fram förslag till regionala utvecklingsplaner/-program för mål 2 och 5b respektive program för mål 3, 4 och 5a.

(bild)

Regionala program (mål 6, 2 och 5b)

De områden som regeringen föreslår få mål 6-, 2- resp. 5b-status framgår av kartan s 5. För respektive målområde skall regeringen utarbeta förslag till regionala utvecklingsplaner/-program vilka därefter lämnas till EU-kommissionen för granskning och slutligt ställningstagande. Tidsplanen för denna planeringsprocess innebär att planerna godkänns senast någon gång i höst. Därav inses att vi i läget januari 1995 saknar information om såväl innehåll som arbetsformerna för planeringsarbetets uppläggning. Vad gäller mål 6 har regeringen utsett ansvarig för att ta fram förslag till regional utvecklingsplan/program. I

detta fall skall förslaget vara klart att överlämnas till EU-kommissionen senast 31 mars. Beträffande mål 2 och 5b gäller en tremånadersperiod räknat från det datum EU-kommissionen godkände regeringens förslag till geografisk avgränsning m m. Ett sådant beslut förväntas föreligga någon gång under senare delen av februari.

Mål 6-programmet

Mål 6-området berör 43 kommuner i 7 län och har cirka 450 000 invånare. Följande kommuner ingår:

Geografisk avgränsning

I Norrbottens län: Kommunerna Arjeplog, Arvidsjaur, Gällivare, Haparanda, Jokkmokk, Kalix, Kiruna, Pajala, Älvsbyn, Övertorneå och Övertorneå samt Edefors och Gunnarsbyns församlingar i Bodens kommun och f d Markbygdens kyrkobokföringsdistrikt i Piteå kommun.

I Västerbottens län: Kommunerna Bjurholm, Dorotea, Lycksele, Malå, Norsjö, Sorsele, Storuman, Vilhelmina, Vindeln och Åsele samt Fjällfors, Jörns och Kalvträsk församlingar i Skellefteå kommun.

I Jämtlands län: Kommunerna Berg, Bräcke, Härjedalen, Krokom, Ragunda, Strömsund, Åre och Östersund.

I Västernorrlands län: Kommunerna Sollefteå och Ånge samt Holms och Lidens församlingar i Sundsvalls kommun och Anundsjö, Björna, Skorpeds och Trehörningsjö församlingar i Örnsköldsviks kommun.

I Gävleborgs län: Ljusdals kommun.

I Kopparbergs län: Kommunerna Malung, Orsa, Vansbro och Älvdalen samt Venjans och Våmhus församlingar i Mora kommun.

I Värmlands län: Torsby kommun.

Kommittédirektiv för arbetet

En särskild utredare, landshövdingen i Gävleborgs län Lars Eric Ericsson, har tillkallats för att utarbeta ett program för användningen av medel från EUs strukturfonder i mål 6-regionen. Organisationen av arbetet och riktlinjer för arbetet framgår av kommittédirektiv 1994:155 "Strukturfondsprogram för mål 6-regionen". Arbetet skall avslutas senast 15 mars 1995.

Riktlinjer för innehållet i programmet

Programmet skall redovisa 90% av den beslutade medelsramen på 230 miljoner ecu (cika 370 milj. kr per år) under 5-årsperioden 1995-99. Resten skall avsättas för gemenskapsinitiativ m m. Programmet skall inom totalramen även redovisa insatser enligt mål 3, 4 och 5a. Exempel på åtgärder som bör övervägas:

- åtgärder för att överbrygga långa avstånd och begränsa de nackdelar som den glesa bebyggelsestrukturen medför; särskilt bör informations- teknologins möjligheter i dessa avseenden prövas,
- åtgärder som kan främja tillkomsten och utvecklingen av små och medelstora företag i regionen,
- forskning och utveckling som medel för att främja regionens utveckling,
- åtgärder inom utbildning och kompetensutveckling där såväl åtgärder inom gymnasieskolan och högskolan som åtgärder riktade till yrkesverksamma bör prövas,
- åtgärder för att utnyttja de miljö- och naturresurser samt kultur- och kulturmiljövärden som finns i regionen; bl a bör förutsättningarna för att främja utvecklingen av turismen i regionen prövas,
- åtgärder för att främja landsbygdsutveckling.

Enligt riktlinjerna för programarbetet skall särskilt beaktas åtgärder som förbättrar kvinnornas situation och hur olika åtgärder påverkar miljön i regionen. Som riktmärke skall gälla att 50% av de offentliga utgifterna för en åtgärd skall finansieras av nationella medel (statliga, kommunala och landstingskommunala medel). Förslag skall lämnas på hur programmet skall genomföras. Det gäller dels i vilka former och av vem som skall fatta beslut om enskilda projekt, dels överväganden om i vilken omfattning de olika delprogrammen skall vara horisontella d v s omfatta hela regionen eller delas upp på berörda län/delar av län.

Programarbetets organisation

Vad gäller organisationen av programarbetet betonas vikten av demokratisk förankring och medverkan från olika intressenter (partnerskap). Intressenter är bl a näringslivets organisationer, fackliga organisationer m fl. Närings- och teknikutvecklingsverket (NUTEK) skall svara för de övergripande och sammanhållande sekretariatsfunktioner som krävs för arbetet. Övriga centrala myndigheter bistår NUTEK bl a i arbetet med att ta fram underlag. På regional nivå skall länsstyrelserna i samverkan med NUTEK ta fram underlag och hjälpa till med sekretariatsuppgifter. Länsstyrelserna skall vidare svara för att partnerskapet i respektive län kommer med i arbetet. Eftersom programmet i många avseenden skall behandla regionen som helhet krävs en omfattande samverkan över länsgränserna och mellan kommuner.

Mål 2-programmet

EU-kommissionen har ännu inte tagit ställning till regeringens förslag till geografisk avgränsning i mål 2-områden. Regeringen har följaktligen inte fastställt riktlinjer för och organisation av programarbetet.

Stöd kan enligt regeringens förslag utgå i 39 kommuner, i 4 endast delvis, då dessa i övrigt ingår i mål 6.

I Bergslagen: Kommunerna Ludvika, Smedjebacken, Borlänge, Säter, Hedemora och Avesta i Kopparbergs län; Hagfors, Munkfors, Storfors, Kristinehamn och Filipstad i Värmlands län; Hällefors, Ljusnarsberg, Karlskoga, Degerfors, Lindesberg och Nora i Örebro län; Skinnskatteberg, Fagersta, Norberg och Hallstahammar i Västmanlands län samt Sandviken och Hofors i Gävleborgs län. Inalles 23 kommuner i 5 län.

Norra Sverige: Luleå kommun samt delar av Bodens och Piteå kommuner i Norrbottens län; del av Skellefteå kommun i Västerbottens län samt Kramfors kommun, del av Örnköldsviks kommun samt Kramfors och Härnösands kommuner i Västernorrlands län.

Fyrstadsregionen: Kommunerna Trollhättan, Uddevalla, Lysekil och Vänersborg.

Blekinge: Kommunerna Ronneby, Olofström, Sölvesborg och Karlshamn.

Mål 5b-programmet

EU-kommissionen har ännu inte tagit ställning till regeringens förslag till geografisk avgränsning i 5b-områden. Följaktligen saknas riktlinjer för och organisation av programarbetet.

Stöd kan enligt regeringens förslag utgå i totalt 48 kommuner varav Mora kommun endast delvis, borträknat de församlingar som ingår i mål 6-området. Dessutom ingår öar utan landförbindelse samt vissa fiskeberoende områden.

Norra Sverige: Kommunerna Robertsfors, Nordmalings och Vännäs kommuner i Västerbottens län; Nordanstig, Hudiksvall, Ovanåker, Ockelbo, Söderhamn och Bollnäs i Gävleborgs län; Leksand, Rättvik och Gagnef samt del av Mora i Kopparbergs län; Sunne, Säffle, Eda, Årjäng och Arvika i Värmlands län; Dals-Ed, Bengtsfors, Åmål, Färjlanda och Mellerud i norra Älvsborgs län samt Strömstad, Taunum, Munkedal och Sotenäs i Göteborgs och Bohus län. Inalles 27 kommuner i fem län.

Sydöstra Sverige: Kommunerna Ydre, Kinda, Valdemarsvik, Boxholm och Ödeshög i Östergötlands län; Sävsjö, Vetlanda, Aneby, Nässjö, Eksjö och Tranås i Jönköpings län; Tingsryd, Uppvidinge och Lessebo i Kronobergs län; Hultsfred, Vimmerby, Högsby, Västervik, Borgholm och Mörbylånga i Kalmar län samt Gotland. Inalles 21 kommuner i fem län.

Generella program (målen 3,4 och 5a)

Mål 3, 4 och 5a är horisontella dvs avser i princip hela landet. Beträffande 5a kommer en del av EU-bidragen att riktas mot s k missgynnade jordbruksområden. Riktlinjer för och organisation av programmar-

betet rörande mål 3 och 4 har utarbetats och förslag till program skall vara klara att överlämnas till EU-kommissionen senast 31 mars 1995.

Mål 3-programmet

Arbetsmarknadsstyrelsen (AMS) har fått regeringens uppdrag att utarbeta förslag till program för mål 3 samt att redovisa projekt inom ramen för EMPLOYMENT som omfattar gemenskapsinitiativen NOW (jämställdhet), HORIZON (arbetshandikappade) samt YOUTHSTART (ungdomar under 20 år som har bristande baskunskaper eller saknar yrkesutbildning). Förslaget skall lämnas till regeringen senast 15 mars. Uppdraget preciseras i en promemoria upprättad av arbetsmarknadsdepartementet 1994-12-09.

AMS skall svara för de sekretariatsfunktioner som krävs för arbetet. I ansvaret ingår även att samverka med Arbetslivsfonden som ansvarar för mål 4-programmet och med NUTEK i fråga om samordning mellan de olika strukturfondsprogrammen. AMS skall se till att centrala myndigheter medverkar i arbetet genom att ta fram underlagsmaterial och biträda med sekretariatsuppgifter samt att organisationer ges möjligheter att följa och medverka i programarbetet. Till arbetet skall knytas en referensgrupp främst bestående av arbetsmarknadens parter och berörda myndigheter och organisationer.

De programförslag som diskuterats hittills gäller:

- storstadsprojekt som stärker invandrarnas kompetens och ställning på arbetsmarknaden,
- verksamheten med unga handikappade och användningen av ny teknik inom HADAR-konceptet.
- utveckling av arbetet med långtidssjukskrivna i syfte att motivera och stimulera lokala initiativ,
- uppbyggnad och vidareutveckling av datorteken.

Mål 4-programmet

I likhet med mål 6-arbetet har regeringen valt att tillkalla en särskild utredare för att utarbeta ett programförslag för mål 4, nämligen chefen för Arbetslivsfonden Ulf Westerberg. Riktlinjer för och organisation av arbetet framgår av kommittédirektiv 1994:139.

De åtgärder som föreslås skall i första hand utgå från behoven i små och medelstora företag. Det handlar om att förbättra konkurrenskraften i svenska företag samtidigt som de anställdas kapacitet och kompetens tas till vara. Åtgärderna bör inriktas mot att främja utvecklingen av:

- företags och individers förmåga att efterfråga och använda ny kompetens,

- stödjande strukturer bl a i form av nätverk som utvecklar denna förmåga och

- metoder för att bättre kunna förutse förändringar på arbetsmarknaden och därmed förändringar i fråga om efterfrågad kompetens. Denna kunskap är i sin tur grunden för planering och dimensionering av olika former av yrkesutbildning och arbetsmarknadspolitiska åtgärder.

I uppdraget ingår att redovisa vilken typ av projekt som kan vara lämpliga att genomföra inom ramen för gemenskapsinitiativet ADAPT. Arbetet skall i denna del samordnas med Utbildningsdepartementets program LEONARDO.

Arbetslivsfonden skall svara för de övergripande och samordnande sekretariatsfunktioner som krävs för arbetet. Fonden skall samråda med och informera berörda myndigheter. Det åligger vidare fonden att i samverkan med NUTEK och AMS se till att organisationer ges möjlighet att följa och medverka i arbetet. Arbetet skall avslutas senast 15 mars 1995.

Mål 5a-programmet

Jordbruksverket har ännu inte fått något formellt uppdrag att ta fram ett mål 5a-program. Verket medverkar i en arbetsgrupp för 5a-insatser inom mål 6-området. Vidare har verket inofficiellt påbörjat en studie av s k missgynnade områden (less favored areas) till vilka en del av strukturstödet riktas.